

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Pénteken, Augustus 26-dik napján, 1814-dik esztendőben.

Frantzia Ország.

A' nyomtatásbéli szabadság felett való hosszasan vetélkedések a' Deputátusok' kamarájában így végződtek - el: —

Augustus' 6-dikán külömbkülömb tagok beszéltek, ki a' Ministerek' ki pedig a' *Raynouard'* vagy is inkább a' Biztosság' vélekedésének fogván pártját. Mind ezeknek a' beszédeknek kinyomtatását meghatározta a' Kamara, tsak a' *Dumolardét* nem, azért, hogy igen hevesen kibotstakozott a' Ministerek, 's ezek között kivált *Montesquiou* ellen, a' ki maga is ott volt a' gyűlésben, A' szála most is tele volt halgatókkal, de a' kik most igen tsendesesen viselték magokat; semmi indúlatoskodást nem mutattak. —

Valamint tüzeskedtek azonközben a' Kamara' tagjai a' magok beszédjeik által egymás ellen, éppen így hartzoltak az újságírók is ugyan ezen tárgy felett. A' *Monitör* és *Gazette-de-France* a' határok közzé szorított, a' *Journal-de-Debats*, és *Journal-de-Paris* ellenben a' határ nélkül való nyomtatásbéli szabadság mellett tüzeskedtek. Az utólsókkal tartott a' közönségnek nagy része is. Említettük, hogy Aug. 5-dikén azért nem tarthatott ülést a' Deputátusok' Kamarája, hogy a' halgatók előre mind beülték volt a' Deputátusok' padjait, és az Előülölőnek semmi

unszolásaira el nem távoztak azokrol. Ezen történetre nézve így kiált - fel a' *Monitör*: „S hát ilyen népnek akartok ti nyomtatásbéli telyes szabadságot adni, a' melly illy „kevés fontossággal bánt a' fontos dolgok- „kal, a' melly ily kevésse ura a' maga „kedve' és esze' járásának. Angliában, „uraim, egy Státusposta elégséges arra, „hogy a' maga tiszti bottyát feltartván, egy- „szerre minden halgatókat kikergessen a' „parlamentom' házából.“ — *Raynouard* egyéb indító okok között a' nyomtatásbéli szabadságra nézve azt is említvén, hogy ugyan ezt ama nevezetes tudós *Malesherbes* is javasolta a' maga írásaiban, erre ezen *Malesherbesnek* a' fia *Lamoignon Malesherbes*, ilyen megjegyzést adott - ki a' *Monitörben*: — „Igaz, hogy az atyám efen- „tén minden országokra nézve és minden „időben a' határ nélkül való szabadságot ja- „vasolta írásaiban a' nyomtatásra nézve: de „nem soká a' revolúciónak két első eszten- „deje alatt úgy megváltoztatta a' gondolat- „tyát, hogy újabb írásaiban egyenesen visz- „sza akarta venni eleinteni vélekedését, 's „meg akarta mutatni, melly sok rosszat „okozott légyen a' nyomtatásbéli határ nél- „kül való szabadság. Hanem ez az egész „munkája az atyámnak az őtet ért szeren- „tsétluségek miatt elveszett.“

Augustus' 8-dik és 9-dik napjain is

mind ezen tárgy felett folytak a Deputátusok Kamarájában a vetélkedések. Minister *Montesquiou* és *Blacas* nevű Státustanácsos, minden ülésben kezdetektől fogva végéig jelen voltak; 9-dikben még 18 tagok a Minister projektoma mellett, 32 ten pedig az az ellen való beszédre irtak volt fel neveiket. Ellenben sokak találtattak a tagok között, a kik azt sürgették, hogy már egyszer vessenek véget ezen vetélkedéseknek, s hotsássák voksolásra a dolgot: így történt tehát 10 dikben, hogy, minekutánna ekkor is sokak beszélvén, végzetre meghatározatott, hogy már tsak Minister *Montesquiou*, és a Biztosság nevében *Raynouard* beszélhessenek még egyszer, s az után vessenek véget a dolognak voksolás által. — Így történtek mind ezek Augustus 11-dikén. Leg előbb a Minister állott-fel, és egy hosszú beszédet olvasván-fel, mind azokat az indító okokat, mellyeket az eddig való ülésekben a sok orátorok, a nyomtatásbéli telyes szabadság mellett elő hordottak, rendre felvette, s a Királytól megfontolás és megerősítés végett a gyűlésbe küldetett törvény-projektomot ezek ellen védelmezte, azt is kinyilatkoztatván egyszersmind, hogy a Király önnön maga tsakugyan jónak találja a törvényprojektomban e három változtatásokat megengedni, úgy mint: *elsőször*, hogy a Censúra tsak az olyan könyvekre terjedjen-ki, mellyek 20 árkusnál nem nagyobbak (az első törvényprojektomnak ereje szerint tsak a 30 árkuson felyül lévő könyvekre nem terjeszkedhetett volna ki a Censura); *másodszor*, hogy a törvényhozó gyűlésnek minden tagjai minden censúra nélkül kinyomtathassák a magok vetélkedéseiket; *harmadszor*, hogy a nyomtatásbéli szabadságra nézve most meghatározatandó törvényprojektum tsak az 1816-todik esztendőnek végéig tartson, a midőn vagy ismét megerősítetik új törvény által, vagy más állittatik helyébe. —

A Minister után *Raynouard* állott-fel és mondott-el a Biztosság nevében egy igen hathatós beszédet a határ nélküli való nyomtatásbéli szabadságnak védelmezésére. Az ő beszédének közönséges kinyomtatását meghatározta a Kamara. —

Ő utánna még egyszer felállott a Minister, s meghívta a gyűlés tagjait, hogy minekelőtte a voksoláshoz hozzá fognának jól fontolják-meg, melly káros következései lehetnek a mostani környülállások között Frantzia országára nézve a határ nélküli való nyomtatásbéli szabadságnak, és hogy melly nagy számadást vennének ők ez által a Frantzia nép előtt magokra. — „Én, úgy mond, ezen tekintetben nem mint Philosophusokhoz folyamodok hozzátok, a kik gyáva képzelődések között eltévesztik az egyenes utat, hanem mint Státusemberekhez, hogy ne tsak az írőkbol álló népek ügyét vegyétek-fel, és ne áldoztatók-fel a valóságos nemzetet, a melly tsak a maga munkájával és háznépével foglalatoskodván, a maga leg betsesebb javát, tudniillik tsendességet és bátorságát, egész bizodalommal a ti kezeitekbe tette-le. Jussion eszetekbe mitsoda rosszat szült már egyszer közöttünk a nyomtatásbéli szabadság; jússanak eszetekbe egy *Marátnak*, egy *Duchésnének*, s több ezekhez hasonlóknak motskos írásaik, ezeknek fenyegetődzéseik, az ő gyilkosságra és veszedelmekre való késztetéseik, mellyeket ők az országnak minden részeire kiterjesztettek. Mind ezek a határ nélküli való nyomtatásbéli zabolátlan szabadságnak következései valának. Tsak ez, egyedül tsak ez vala az, a melly erköltszüket, Constitúciónkat, s mindenünket, a miket a mi eleink tiszteletben tartottak, s a mikenek megőriztetéseken hathatósan iparkodnunk kell, a földre levert vala. Mit várhatnának, Uraim, az Urak, a nyughatatlan lelkektől, a rendetlenségek pártfogóitól? Sem újabb eszközöket sem újabb gondola-

tokat nem fognak ezek nyújtani az Urak' segedelmire. Tsak egyedül az Urak' a' Constitúciónak a' kezesei. Frantzia ország tsak ezt, és tsak egyedül ezt kívánnyá. Szerezzenek az Országnak az Urak' nyugalmat, melyre neki oly nagy szüksége van, 's a' melynek megszerzésén az Országlószek' ily szívszakadva iparkodik."

Végezetre minden óralások elhalgatván, a' közönséges kívánság' szerint a' voksolás vétetett munkába, a' melly fejer és fekete golyóhisotskákka' ment véghez. Minden tagok nép' szerint előszóllítottak, és vagy fejer vagy fekete golyóbist vetettek az edénybe; a' ki fejéret vetett, azal azt jelentette, hogy helybe hagyja a' Király' projektumát; a' másik ellenkezőt jelentett. Utoljára számba vétetettvén, 137 fekete, és 80-fejer találtatott. E' szerint 57 vokso'kból álló többséggel megerősített az, hogy az 1816-dik esztendőnek végéig tsak a' 20 árkusnál nagyobb könyvek nyomtattajhatuak Frantzia országban határ nélkül való szabadsággal. —

Már most a' Pairek' Kamarájában vetették elő ugyan ezen tárgy, és ott is vétkedni fognak felette a' haza' atyai.

Az armádáktól a' Királyhoz még most is szünetelen érkező irások, mellyek által külömbkülömb tsapatok az ő Felségihez való hajlandóságokat jelentik, annyira sokasodnak, hogy telyességgel semmi kétséget nem hagynak hátra az eránt, hogy a' Királyhoz viseltető szeretet a' fegyveres népnél is mind inkább inkább gyarapodik: de ő Felsége is alig mulat el egy napot a' nélkül, hogy a' maga seregeinél valamely rendezimert vagy egyéb jutalmat ne osztatna ki.

Páris városa nagy készületeket tétett Augustus 25-dik napjának megünnepeletésére, a' melly a' Király' neve napja.

Falkonnet és Dard nevű Prokurátorok, 's Greffier és Le-Normant nevű könyvnyomtatók és könyvkezmárok, Aug.

12-dikén reggel megfogattatván, mind a' négyen Criminális tömlőtzebe vitettettek. A' két első ellen a' volt a' vád: — „hogy kinyomtatott írásaik által a' lakosokat arra ingerlették, hogy fogjanak fegyvert egymás ellen, 's e'képpen hazafiak között való hadakozást gerjeszteni iparkodtak“ — a' két utolsók pedig azzal vádolttak, hogy az egygyik amazoknak írásait kinyomtatatta, 's a' másik árulta. A' *Falconnet* könyve' czimere e' volt: — „Ő Felségéhez 18-dik Lajoshoz intéztetett irás, a' nemzeti jószágoknak eladattatásokról. A' *Dard*' könyvének tárgya és titulusa pedig e' volt — az *Emigránsok eladatott jószágaiknak vissza adattatása.*

Spanyol Ország.

Barcellonában és Saragossában némi némű nyughátatlankodások történtek, miat beszéllenek: de a' történetek okárol és célzásárol még nintsenek elég bizonyos tudósítások.

Azok az úgy nevezett *Constitúciónális Junták*, a' mellyek Spanyol országban a' revolúció alatt felállítottak vala, egy Királyi Dekretom által az egész országban eltöröltettek, 's mind ezeknek a' tisztviselőknék helyekbe azok állítottak vissza, kik az 1808-dik esztendő Mártziusának 18-dik napja előtt hivatalokban voltak.

Egy Királyi Biztosság is állított-fel [*Epuratio*] Kitisztító - Biztosság nevezet alatt, hogy mind azoknak a' tisztviselőknék magokviseleteket vizsgálja meg, a' kik hat esztendőktől fogva valamely hivatalt viseltek. Ez a' Biztosság tüzesen folytatja a' maga munkáját. Azt mondják, hogy igen sok mindenféle tisztviselő' feljegyeztetve vannak, a' ktk gyauihatóképpen elvesztik tisztségeiket: melyre nézve nem kis nyughátatlankodás uralkodik köztök.

Mi némű indulat uralkodjék pedig közönségesen egész Spanyol országban, nevezetesen Kadiksban, elég nyilvánosan

lehet látni az itt következő Proklamációból, melyet a' Kadiksi fő Kormányozó Generális, csak mostanság bocsátott a' lakosokhoz: —

„Don Juan Mária de Villavicencio, Kadiksnak és a' tenger mellett fekvő minden Spanyol tartományoknak Fő Kapitányja, etc. Olyan hírek hinteztetnek széllyel néhány napoktól fogva, melyek oda érezőznek, hogy a' közönséges tsendesség megháboríttassék. Ilyen hírek példának okáért, hogy Anglia ellen hadakozásunk fogva lenni, hogy a' Frantzia ország ellen való had gyaníthatónak lenni láttának, 's hogy a' Király, a' mi igen szeretett Fejedelmünknek atya, megérkezett volna, a' ki a' Pápával egygyetértőleg bizonyos Proklamációkat adott volna ki. Azt is hozzá adják mind ezekhez, hogy a' Király a' Szövetséges Hatalmasságoktól megkéréttvén, a' Constitútiót alá írni fogná. Azt erősítik ezen költeményeknek koholói, hogy ők *IV-dik Károly* Királyhoz, a' Pápa-hoz, és Angliához, melyet ennekelőtte oly méltatlanul rágalmaztak, jó hajlandósággal viseltetnek. —

„Ha szintén mind ezeknek a' híreknek képtelensége szembeűnő is, tsakugyan nyughatatlanságot okozhatnak ezek a' Kadiksi jó indulatú polgárok között. Erre nézve ezen hírek támadásra ingerlő eszközöknek lenni, nyilatkoztatnak, 's ezeknek a' kávéházakban 's úttzákon való beszélgetése, szorosán megtiltatik. Azok, a' kik rajtaérettetnek, hogy e'feléket beszéljenek, vagy a' kik olyan papirosakat hordoznak széllyel, melyekre e'felék lesznek irattatva, mint támadásnak gerjesztői, és mint olyanok, a' kik a' mi igen kedves Királyunknak *VII-dik Ferdinándusnak* személyét megalatsonyítani iparkodnak, a' törvényeknek keménysége szerint büntessenek meg. És mivelhogy minden hűséges alattvalónak kötelessége az, hogy arról, a' mi a' Király és haza ellen főzette-

lik, jelentést tegyen: ehez képpent mind azok, a' kik veszedelmes beszédet folytatni hallanak, azt bejelenteni tartoznak, és ez által a' magok hajlandóságokat, mellyel Fejedelmekhez viseltetnek, 's azt, hogy ezen város tsendességének megmaradását kívánnyák, meg fogják bizonyítani. És hogy senki se menthesse magát azzal, hogy a' dolgot nem tudta, rendeljük, hogy ezen Proklamációknak minden közönséges piatzokon függesztessék ki. —

„*Juan Villavicencio.*

Későbbi levelek írják, hogy ez a' Proklamáció nem nyugtatott meg minden elméket Kadiksnak.

A' Szerzetes Papságnak azon tulajdonosok eránt való magaviselete is, a' kik a' múlt esztendőben az aktori Országgló szék által eladatott papi jószágokat megvásárlották, mint a' következő kerülő írásból észre lehet venni, sok nyughatatlanságot gerjeszt. Ez a' Kerülő-írás Jul. 18-dikán adatott ki, és ezek mondatnak benne: —

„A' *Valadolidi Perceptor* arról tudósítja a' Státus' jövedelmeinek igazgatót, hogy némelly Papok illetlenül viselték magokat, a' kik tudniillik önnön tetteik szerint, a' nélkül, hogy arra egyéb meghatalmaztatás lett volna kezeikben, a' Klaszromokban talált portékákat, sőt még a' tisztatóknak marháikat is elfoglalták, 's ezeknek háznépeikkel igen rútul bántak. Ez a' Perceptor tehát azt kívánja, hogy vétetődjének olly eszközök elő, a' mellyek gátolják meg az e'féle igazgatlanságokat. —

„A' *Grenadai Státuskassa* igazgatója arról kér útasítást, hogy azoktól, a' kik papi jószágokat vásárlottak, és még a' pénznek valamely részével adósok, már most a' Szerzetesek vegyék-e be ezen adósságokat, vagy pedig a' Státuskassa' igazgatója? Hasonló kérdést teszen a' *Salamanikai Perceptor* is az e'féle még le nem fizet-

tett pénzekről, jövedelmekről, taksákról 's a' többi, a' mellyek még a' Státus kaszáiba bé nem fizettettek, de az ő befizetéseinek ideje' pontja eltölt. —

„Ő Felseje a' maga Finantzia Ministerét ezen kérdésekre nézve meghalgtván, kinyilatkoztatja, hogy a' Klastromoknak mostani paplakosaik a' magok jószágait és egyéb portékáikat csak az ezen dolgoknak folytatására rendeltetve lévő tisztviselőknök intézeteik, 's csak a' meghatározottak lévők útakon módokon vehetik vissza: a' melly végre azon legyen a' Püspökökkel egyeféltől a' Peceptor, hogy ha a' szükség kívánandja, az olyan papok, kiknek magokviselete büntetést érdemel, zabolán tartassanak. A' hátra lévő summák pedig, mellyeknek már a' Státus kaszáiba befizettetni kellett volna, oda fizetesenek - bé.

Madridban tsendesség uralkodik, csak a' finantzia' útjainak bedugulása okoz sok nyughatatlanságot: de a' melly utaknak megnyílhatása, csakugyan igen bajosan eshetik - meg addig, míg az Ámerikai gazdag kútforráshoz nem lehet hozzájuk férni, de a' hol még most is igen szomorú jövendővel bíztatják az anya országot a' környüállások, 's úgy látszik, hogy csak az egy fegyveres erő volna még hátra ezen gazdag tartományoknak az engedelmességre való visszatéríttetésekre: de ebben meg az a' bökkenő találtatik az újabb tudósítások szerint, hogy a' Spanyol katonaság telességgel nem mutat semmi kedvet a' hájóra való üléshez, 's az Ámerikába való elvezetéshez.

Ezen kedvetlen környüállásokhoz járul továbbá a' nagy számmal való kívándorlás, mint ezt az itt következő Olasz országi tikkelyből nyilván lehet látni.

Olasz Ország.

Livorno, Julius 27-dikén: — „Ide naponként szállanak - ki azok a' szökevény Spanyolok, kiket az ő honnyokban ural-

kodó nyughatatlanságok és faktzióskodások hazájoknak elhagyására kényszerítenek. — Ezek itt Olasz országban, remélik, hogy néminémű tsendességben élhetnek, mivel - hogy ők magokat a' mi tartományainkban előfordult történetekbe soha nem avatták. Nagy Úri Spanyol házak neveztetnek - meg, mint p. o. a' *Sardói Gróf*, a' kinek egy rokona *Mexikói Vice-Király* volt, Gróf *Desortico*, Báró *Campo*, etc., a' kik itt egész palotákat béreltek - ki lakhelyül familiájok' számára. Mások még többet *Rómába* mennek az öreg Spanyol volt Királyhoz IV-dik Károlyhoz. —

Olasz országban a' *Stúra és Dória* mellett igen számos Haramia sereg organizálta magát, és sok gonoszságot követ - el. Azt mondják, hogy már valamí 3700 emberre telik a' száma; fegyveres készülettel vannak; Regementekre osztották - fel magukat; a' Regementeknek bizonyos vezérjeik vannak; a' sereg többire az Olasz országban szolgált katonák közül elszőkött emberekből formálta magát. A' *Pygnero-li*, *Bernassni*, *Caravazaresi* 's egyéb vidéki völgyekben vannak az ő főbb fészkeik. Meg kell jegyezni azonban, hogy ez más tolvaj sereg és nem az, a' melly *Nizától fogva Nápolyig* az egész tengerparton úzi a' maga mestességit, de hetsületes formálítások, bizonyos Statútumok, és szoros fenytékbéli régulák szerint, 's mint ha egészszen az Angliai útonálló tolvaj csoportok' rendtartásait követné.

Svédzia és Norvégia.

Ez a' két nemzet folytában tsatázik egymással. A' mit még eddig erőlt tudunk, a' Svédziai levelekből tudjuk, mellyeknek az újabbak közül most ennyiben áll a' foglalattyok: —

A' tengeren maga a' Svédziai Király, a' szárazon a' Koronaörökös vezérkedik. Az *Udevallából* Aug. 5-dikén indult levelek szerint *Eridrichstadt* elfoglalták volt a' Svédziai seregek és reménylették, hogy

Kongsten várát is, melly a' várost fedezi, minden órán elfoglalhatták. *Kragerö* szigetét a' Király' jelenlétében fágalták el, melly által nem kevésé tüzesítették a' katonák látorsága. A' szigetnek elfoglalása csak két elesett emberekbe került a' Svékusoknak. *Fridrichschall*nak ágyúztatása is elkezdődött Aug. 3-dikán; 4-dikben tüzes golyóbisok hányattattak hé oda. Az *Essen* seregének előljáró tsapatjánál, melly csak nem járhatatlan hegyek között ment által Norvégiába, *Tistedalenben* elfogtak 50 Normannus katonát a' Svékusok. — A' Gen. *Essen* seregének Norvégiába való bérontásáról így írtak *Stromstadt*bol Aug. 3-dikán: —

„Ezen seregnek terhes útja, tökéletes szerentsével koronázott meg. Gróf *Essen* 20 ezer emberrel tette ezen út járhatatlan hegyek között, 's elébb a' *Tidestali* passust elfoglalván, azután *Fridrichstadt*ot is körül vette, 's magát a' Koronaörökös' armádájával a' *Christiania* felé menő nagy úton, összsatsolta. Úgy látszik, hogy a' Norvégusok eleinten nem hitték ily számoknak lenni a' Gróf *Essen*' armádáját; leg feljebb is 3. vagy 4 ezer emberből gondolták azt állani, 's reménylették, hogy ha a' szélső passuson által botsátják, azután mind elfoghátják. E' volt az oka, hogy a' *Tiedestali* passusrol kevés puskaszó után vissza vonták magokat: de csak elhültek rajta, mikor egyszerre 30 Svékus Bataliont szemlélték 40 ágyúkkal magok előtt állani, mintha az égből estek volna oda. Már ekkor nem plánum szerint, hanem megfélemlve futottak el egész a' *Glomen* vizig, 's akadály nélkül engedtek bényomúlni oda a' Svékus seregeket minden vesztes nélkül, a' mellyek haladék

nélkül hídakat csináltak magoknak a' *Svinesund* nevű vízszoroson. Gróf *Essen* 100 Norvégus embereket ejtett hadi fogságra, de a' kiket vissza botsátott honnyokba a' Koronaörökös. A' Svékus armádának szerentsés bémenetele reménleni engedi, hogy csak rövid és meghatározott következtésű leszen ez a' hadakozás.“

Egy Norvégiai új utazó ezeket jegyzi meg ezen hadakozásnak helyéről: —

„Azt a' határt, ugymond, a' melly Svétziát Norvégiától itt, tudniillik *Gothenburg* és *Frederichschall* között elválasztja, teszi nem csak egy folyóviz, vagy igazibb kifejezéssel egy tengeröböl, hanem sok és rettenetes kősziklák is, véghetetlen sokaságú erdőkkel egyetemben. Az általjárókat (passosokat) igen veszedelmes meredekségek veszik körül. *Fridrichschall* a' *Testa* vize jobb partján, meg lehets helység a' Norvégiai szélen, noha az épületek csak fából vannak benne. A' város felett 350 nyom magosságra van *Fridrichs - Steen* nevű vár, mellynek ostromlása közben 12-dik *Károly Svétziai* Király megöletett volt. Azt beszéllek, hogy ezen ostromlásnak alkalmatosságával a' város' lakosai magok égették fel házaikat, azért, hogy a' Svékusok az ostromlás alatt azoknak hasznokat ne vehessék. A' dolog December 11-dikén történt, és nagyon nevezetes látás lehetett, miként iparkodtak az emberek egy részről önnön házaiknak felégetésén, más részről pedig az ellenséges katonák ugyan azoknak megtartathatásokon, azért, hogy benne lakhassanak. A' vár, vagy fellegvár kitsinynek, és megvétethetőnek csak északi oldala felől láttzik. Erről felől ostromlotta azt *Károly* is. Nékkük az ő megöletésének helyét is megmútatták s. a. t.“

Aug. 24-dik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 231 1/2 forintot Váltó-tzedulában.